

Series I

Vol. I, No. 3 & 4

Oct. 1975

ՀԱՅ

ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՀԱՆԴԷՍ

ARMENIAN

NUMISMATIC

JOURNAL

ՀԱՅ ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ARMENIAN NUMISMATIC SOCIETY

8511 BEVERLY PARK PL., PICO RIVERA, CALIF. 90660, USA

ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL Ser. I, Vol. I, No. 3 & 4 Oct. 1975

LETTERS TO THE EDITOR

Congradulations! The "Armenian Numismatic Journal" Ser. I, Vol. I, No. 1 is now a collector's item and will no doubt be a rarity as the journal develops. I admire your energy and ambition
Wilton, Conn. P. Z. Bedoukian

Շատ ուրախացայ նաեւ Ձեր նախաձեռնութեան համար որ մտադիր էք ``Հայ Դրամագիտական Հանդէս`` հիմնադրել: Բարիհերթ եւ բեղմնաւոր կեանք այդ հանդէսին: Սիրով պատրաստ եմ բերել իմ նպաստը:
Yerevan Kh. A. Mousheghian

``Հայ Դրամագիտական Հանդէս``-ին ծննդեան համար ընդունեցէք իմն անկեղծիկ խնդակցութիւններս. քաջութիւն կը մաղթեմ Ձեզի: Մեր գրատունն ալ յիշեցէք պատուէլ որպէսզի ապագայ սերունդները, հայ կամ օտար, իմանան թէ մեծ ազգ եղած ենք:
St. Lazar, Venice P. S. Jemjemian

Ուրախալի է ``Հայ Դրամագիտական Հանդէս``-ի հիմնադրումը այն ոչ միայն ողջունելի է այլ պարզապէս նամականին: Հայ դրամագիտութիւնը իր զարգացման այնպիսի փուլում է, որ հանդէսի հիմնադրումը դարձել է առաջնահերթ, ես կ'ասէի անգամ կենսական: Որքան ինձ յայտնի է հայ դրամագիտական այսինքն նեղ մասնագիտական հանդէս մինչեւ օրս գոյութիւն չէ ունեցել եւ նրա ծնունդը կրկնակի ողջունելի է դրամագէտների համար ընդհանրապէս եւ հայ դրամագէտների համար մասնաւորապէս:
Yerevan H. V. Sarkissian

Have received first news letter of ARM.N.S. and I think it's alright.
Toronto G. N. Shirinian

Ուրախանալի է տեղեկանալ Ձեր նամակէն թէ Հայ Դրամագիտական Ընկերակցութիւնը իր գործունէութիւնը ընդլայնելու վրայ է եւ առ այդ կը պատրաստուի ``Հայ Դրամագիտական Հանդէս`` անունով պարբերական մը հրատարակել. այդ հիման վրայ յառաջադրած էք Ընկերակցութեան անդամներուն թիւը աւելցնել: Սիրով ընթացք կու տանք Ձեր դիմումին: Ես անձնապէս, ինչպէս նաեւ մեր հրատարակչութեան գլխաւոր խմբագիր՝ Պրն. Սարտիրոս գուշագ-ժեանը կը փափաքինք արձանագրուիլ Ձեր ընկերակցութեան: Միաժամանակ այս ուղղութեամբ կը խոստանանք ջանքը չխնայել:
Beirut P. G. Doniguan

ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL is the official quarterly publication of Armenian Numismatic Society. Editor, Y. T. Nercessian, 8511 Beverly Park Place, Pico Rivera, California 90660, U. S. A. Subscription \$3.00 per year. Single copies \$1.00. Back issues available.

ՀԱՅԱՏՄԱՒ ՄԵԴԱԼՆԵՐ ԹՈՂԱՐԿՈՒԱԾ ԱՄԵՐԻԿԱՅՈՒՄ

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների հայկական գաղթավայրը հիմնադրուել է 19-րդ դարի 70-ական թուականներին: Այդ ժամանակ է որ ԱՄՆ-ի տարբեր վայրերում ստեղծուում են առաջին հայկական գաղթօջախները, որոնք ժամակի ընթացքում ամրանում են հիմնելով բարեգործական ընկերութիւններ, դպրոցներ, եկեղեցիներ եւ այլն: 1

Ամերիկայի գաղթօջախներում դրուագուել են նաեւ մեղաւային արուեստի յուշարձաններ:

Սեզ յայտնի ամենահին հայատառ մեղալը թողարկուած ԱՄՆ-ում ստեղծուել է 1944 թ. Հայկական Բարեգործական Արաքիւրի Միութեան կողմից: 2

Մեղալի նկարագրութիւնը.

Ա կողմ՝ Արեւի ճառագայթների ֆոնի վրայ դրուագուած է կին նստած աւանդական ճախարակի առջեւ դէմքով ձախ: Պատկերը շրջափակուած է դափնէ զոյգ ճիւղերից կազմուած պսակով: Մեղալի եզրով լայն շրջանակի վրայ մեծադիր տառերով գրված է՝ ԱՐԱՔԻՐԻ ՄԻՈՒԹԻՒՆ: Ներքեւում թուականը՝ 1944:

Բ կողմ՝ Ամբողջ դաշտն զբաղեցնում է երեք տողանոց գրութիւն՝ ՍԱՐԳԻՍ ՊՕԶԱՐԺԵԱՆ. ԼԻՆ, ՄԷՍ. ԲԱՐԵՐԱՐ ԱՆԴԱՄ: 3

Մեղալին զոյգ օղակները ամրացուած է կախիկ, որը պատկերում է Արաքիւրի միութեան խորհրդանշանը՝ բարեկամաբար սեղմուած ձեռքեր: Մեղալը ոսկեայ է, տրամագիծը՝ 33 մմ, քաշը՝ 33.9 գ.: Պահուում է Հայաստանի պատմութեան պետական թանգարանում (զոյքամատեանի No. 18062):

Յիշատակելի փաստ է, որ Արաքիւրի միութիւնը իր հիմնադրման օրից այլեւս ոչ մէկին չի արժանացրել այդպիսի բարձր ու իւրօրինակ պարգեւի: Դժբախտաբար մեզ չյաջողուեց յայտնաբերել մեղալի հեղինակի անունը:

Ս. Պօզարժեանի մեղալը պատրաստուել է 1944 թ. հաւանօրէն նիւ Նօրքի ոսկերչական արհեստանոցներից մէկում: Իր ընդհանուր պատկերով՝ կատարման եղանակով հայ մեղաւային արուեստում նորութիւն չէր: Սակայն նրա եզակի լինելը եւ ստեղծման առիթը այն դարձնում է Արաքիւրի Բարեգործական Միութեան եւ ԱՄՆ-ի հայ գաղթօջախի պատմութեան ուսումնասիրութեան համար մի կարեւոր յուշարձան:

1. Ա. Գ. ԱՐԱՋԱՄԵԱՆ, Համառոտ ուրվագիծ հայ գաղթավայրերի պատմութեան, Երեւան, 1967 թ. հատոր 2-րդ, էջ 348:
2. Հ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ, Ամերիկայի գաղթօջախի երկու հայատառ մեղալ, Բանբեր Երեւանի համալսարանի, Երեւան, 1972, 1(16), էջ 241-242:
3. Ս. ՊՕԶԱՐԺԵԱՆԸ ծնուել է 1870 թ. Արաքիւրում (Արեւմտեան Հայաստան): 1896 թ. տեղափոխուել է ԱՄՆ-ի Լին քաղաքը, որտեղ եւ ապրել է մինչեւ իր կեանքի վերջը՝ 1966 թ.: 1938 թ. իվեր Արաքիւրի միութեանը մատուցած ծառայութիւնների համար 1944 թ. պարգեւատրուել է անուանական մեղալով, որը տրուեց Արաքիւրի միութեան ընդհանուր պատգամաւորական ժողովի որոշմամբ: Ս. Պօզարժեանի մահուանից մէկ տարի անց Արաքիւրի միութեան 40-րդ պատգամաւորական ժողովը որոշեց մեղալը յանձնել Հայաստանի պատմութեան թանգարանին (տես՝ Նոր Արաքիւր՝ ամսագրի 1937 թ. No. 13, 1944 թ. No. 24):
4. Հ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ, Ամերիկայի գաղթօջախի երկու հայատառ մեղալ, Բանբեր Երեւանի համալսարանի, Երեւան, 1972, 1(16), էջ 242-243:
5. Նշենք, որ մեղալի Ա եւ Բ կողմերի տառածեւերը վերցուած են Կ. Տիբատուրեանի ՝ Հայոց գիրը՝ գրքից (Երեւան, 1963) տես էջ 8 եւ 10:

1968 թ. նիւ Եօրքում թողարկուեցին մեդալներ նուիրուած Ս. Վարդան տաճարի բացմանը: 4

Մեդալի առաջին երեսի վրայ պատկերուած է նիւ Եօրքի Ա Վարդան տաճարի հարաւ-արեւմտեան կողմը: Վերելում շրջագծի եզրով գրուիլն՝ ՍԲ. ՎԱՐԴԱՆ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ ՀԱՅՈՑ - ՆԻՒ ԵՈՐԷ - ՆԱԽԱԿԱՏԻԷ - 1968:

Երկրորդ երեսի կենտրոնում զոյգ մեդալիոնների վրայ պատկերուած են ՎԱՐԴԱՆ ՄԱՅՐԿՈՆԵԱՆԻ ԵՒ ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՑԻ կիսադէմ բարձրաքանդակները, որոնց տակ համապատասխանօրէն գրուած է. ``ՍԲ. ՎԱՐԴԱՆ``, ``ՍԲ. ՄԵՍՐՈՊ``: Ներքեւում՝ Արարատի ֆոնի վրայ պատկերուած է էջմիածնի Մայր տաճարը: Վերելում՝ Ամենատես աչք վրան գրուած է՝ ``Է`` (էուիլն-Աստուած), որի տակ՝ ներքեւ սլացող աղանի: Դաշտի ազատ տարածութիւնները լրացուած են թեթեւ ամպակտորներով: Մեդալի եզրով մեծադիր տառերով գրուած է հայ եկեղեցու ``ԷՋՄԻԱԾԻՆՆ Ի ՀՕՐԷ`` հիմն շարականից մի հատուած՝ ԷՋ . ՄԻԱԾԻՆՆ . Ի ՀՕՐԷ . ԵՒ . ԼՈՅՍ . ՓԱԽԱՑ . ԸՆԴ . ՆՄԱ . ԵՒ . ԺԱԳԵԱՑ . ՄԵՁ . ԼՈՅՍ . Ի ՀԱՅԱՍՏԱՆ . ԱՇԽԱՐՀԻ : 5 Ներքեւում ծախից մեդալի հեղինակի անուան սկզբնատառերը անգլերէն "J.H." (ԺԱՆ ԶՈՎՀԱՆՆԵՍ): Մեդալի եզերքին անգլերէն գրուիլն՝ MEDALLIC ART . CO. N. Y. BRONZE. Մեդալը բրոնզից է, տրամագիծը 65 մմ, քաշը 133.80 գ., թողարկուել է մեծ քանակութեամբ վաճառքի համար:

Բացի բրոնզից նոյն պատկերատիպով թողարկուել են նաեւ ոսկեայ (ընդհամէնը 26 հատ) եւ արծաթեայ օրինակներ (մեծ քանակութեամբ վաճառքի համար), որոնց վրայ բացակայում է նաեւ նկարչի անուան սկզբնատառերը: Ոսկեայ օրինակների տրամագիծը՝ 40 մմ, քաշը՝ գրամ, իսկ արծաթեայ մեդալների տրամագիծը՝ 40 մմ, քաշը՝ 35.20 գ.: Հետաքրքրական է, որ նոյն պատկերատիպով, սակայն գրութիւնները անգլերէն լեզուով, դրուագուել են նաեւ արծաթեայ մեդալներ: Անգլերէն տեքստը հայերէն գրութեան ծիշտ թարգմանութիւնն է.

Ա կողմ ST. VARTAN'S ARMENIAN CATHEDRAL - NEW YORK -
CONSECRATION - 1968

Բ կողմ "THE . ONLY - BEGOTTEN . CAME . DOWN ... AND . LIGHT .
SHONE . UNTO . US . IN . THE . LAND . OF . ARMENIA"

Մեդալը արծաթից է, տրամագիծը 40 մմ, քաշը 34.85 գ.:

Մեդալի թողարկման գաղափարը երկու երեսների նախնական գծագրութիւնը տուել է պրոֆ. Զ. Պտուկեանը: Երկրորդ երեսի գրութիւնը՝ հատուած շարականից, դրուագուել է եպիսկոպոս Տիրան ներսոյեանի առաջարկով: 6

Ս. Վարդան տաճարի պատկերումը մեդալի վրայ հայ ճարտարապետական յուշարձանի յաջողուած վերարտադրութիւններից է: Տաճարը պատկերուած է ամբողջ վեհութեամբ: Հարազատ մնալով եկեղեցու համարեայ բոլոր մանրամասնութիւններին, նկարիչ-մեդալագործը կարողացել է արտայայտչական ուրոյն միջոցներով պատկերել այդ հիանալի շինութիւնը:

Մեդալի դաշտը լրիւ զբաղեցնում է եկեղեցու հարաւ-արեւմտեան կողմի ուլեֆ պատկերը, սակայն դիտողին թուում է թէ նա ընկալում է այն ամբողջովին: Զգացուում է հեռանկարային խորութիւնը, չնայած յուշարձանի շրջապատը ազատ է: Ներկայացնելով պատկերը գծային գուսպ միջոցներով, նկարիչը կարողացել է ստեղծել մոնումենտալ շինութեան մանրանկարը:

Մեդալի երկրորդ երեսի կոմպոզիցիոն պատկերը լրիւ բացայայտում է մեդալի թողարկման առիթը՝ խորհրդանշների առանձին արտայայտչական միջոցներով կապում այն Մայր հայրենիքի՝ Հայաստան երկրի հետ:

6. Այս մասին մեզ յայտնեց Զ. Պտուկեանը:

1967 թ. հանդիսութեամբ նշուեց հայ մեծանուն երգահան Կոմիտասի ծննդեան 100-ամեակը: Յորելեանի առթիւ ինչպէս Մայր Հայաստանում, այնպէս էլ սփիւռքում ստեղծուեցին տասնեակից աւելի յիշատակային մեղալներ: 7

Յորելեանական օրերին ԱՄՆ-ի հայկական թեմի Առաջնորդարանի նախաձեռնութեամբ նոյնպէս ստեղծուեց յիշատակային մեղալ նուիրուած Մեծ Կոմիտասին:

Մեղալի առաջին երեսի վրայ պատկերուած է Կոմիտասը մինչեւ կուրծքը, կիսաթէք դէպի ձախ: Շուրջը գրուիւն՝ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ - ՀԱՐԻՐԱՄԵԱՆ ԾՆՆԴԵԱՆ: Դիմաքանդակի ձախ եւ աջ կողմերում՝ 1869 - 1969: Պատկերի տակ մեղալի հեղինակի անունը՝ Ա. ԱԿՈՔՕՖՖ:

Նրկրորդ կողմի դաշտի վերեւի մասում դրվագուած է երաժշտական էմբլէմ՝ խաչածեւ դասաւորուած փողեր, քնար եւ դափնու ծյուղեր, որի տակ՝ Առաւօտուն քարի լոյս՝ երգի ձայնագրութեան մի փոքրիկ հատուած, իսկ նրանից ցած երգի քառերից երկու տող:

Առաւօտուն քարի լուս
Աստուած պահէ ամէնու 8

Մեղալի դաշտի ներքեւի մասում Արարատի ֆոնի վրայ հայկական գիւղեր եկեղեցիներով: Առջեւում գիւղացին լծկանով վար է անում: Շուրջը գրուիւն անգլերէն լեզուով՝ "KOMITAS CENTENNIAL - ARMENIAN FOLK MUSIC" (Կոմիտասի հարիւրամեակը. Հայկական ժողովրդական երաժշտութիւն): Աջից, դաշտում հեղինակի անունն է՝ A. AGOPOFF Sc.: Մեղալը թողարկուել է նիւ Եօրքում, արծաթուից, քաշը 34.45 գ., բրոնզից քաշը 29.06 գ. եւ շատ քիչ օրինակներ ոսկուց: Տրամագիծը՝ 38 մմ:

Կոմիտասը պատկերուած է գլխաքաց, ընդգծուած են լայն ճակատը, խոշոր աչքերը: Գծային նուրբ միջոցներով փորագրուած են քիթը եւ մօրուքը: Այստեղ նկարիչը տվել է Կոմիտասեան կերպարի նոր քացատրութիւն՝ դիմաքանդակը նրբագիծ է, սակայն դիտողի առջեւ ներկայացուած է ոչ թէ մետաղի կլորակի վրայ փորագրուած մի փոքրիկ եւ անշուք պատկեր, այլ փոքրածաւալ մոնումենտալ քանդակ: Կոմիտասը ներկայացուած է խորաթափանց, հեռուները տեսնող, անտեսանելի թափանցող լաւատես հայեացքով: Նա ոչ թէ ընկմուած, յոգնած, այլ յաղթական արշաւի ճանապարհի խոշընդոտները յաղթահարած, հաստատուն քայլերով դէպի նպատակը ձգտող կերպար է:

Կոմիտասի դիմաքանդակը Ա. Ակոքովի մեղալի վրայ ստանում է նոր որակ եւ քացայայտում. հանդիսանալով արդի հայկական մեղալային արուեստի լաւագոյն օրինակներից:

1973 թ. պրոֆ. Զ. Պտուկեանի նախաձեռնութեամբ նիւ Եօրքում թողարկուեց մեղալ նուիրուած ԱՄՆ-ի Հայկական Առաջնորդարանի հիմնադրման 75-ամեակին: Մեղալի առաջին երեսի վրայ պատկերուած է Հայկական Առաջնորդարանի գինանշանը (գերբը), շուրջը եզրով ունի գրութիւն՝ 75-րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁ. ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ:

Նրկրորդ երեսի վրայ դրուագուած է 4-թեւանի խաչ, որի ձախից Ուորստեր քաղաքում 1898 թ. կառուցուած հայկական եկեղեցու կարծեցեալ վերարտադրութիւնը. աջից՝ նիւ Եօրքի 1968 թ. կառուցուած Ս. Վարդան տաճարը: Խաչի ներքեւ մասում դրուագուած է ալիքաւոր ժապաւէն, որի վրայ ունի գրութիւն՝ 1898 WORCESTER MASS ST. VARTAN CATHEDRAL NEW YORK 1973: Մեղալի շրջագրով գրուած է՝ 75th ANNIVERSARY FOUNDING OF THE DIOCESE OF THE ARMENIAN CHURCH OF AMERICA: Ձախ կողմում դաշտում է մեղալի հեղինակի անուան սկզբնատուերը՝ "S.S." (Տիգրան Տինգիլեան):

-
7. Հ. Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ, Մանրաքանդակներ Կոմիտասի պատկերով, Լրաքեր, հասարակական գիտութիւնների, Երեւան, 1973 1, էջ 95-100:
8. Կոմիտաս - խմբագրել՝ Երեւան, 1969, էջ 23:

Մեղալը դրուագուած է ոսկուց (ընդամէնը 5 հատ), արծաթից (քաշը 53.20 գ.) եւ բրոնզից (քաշը 44.10 գ.): Այս մեղալների տրամագիծը անկախ նրա մետաղից՝ 45 մմ: Մեղալի երկու երեսների կոմպոզիցիոն լուծումները բաւականին յագեցուած են պատկերներով եւ գրութիւններով: Առանձին հետաքրքրութիւն են ներկայացնում Առաջնորդարանի, զինանշանի եւ եկեղեցիների վերարտադրութիւնը մետաղի վրայ:

Տ. Տինգիլեանի մեղալը հանդիսանում է վերջին տարիներում ԱՄՆ-ում հայատառ յիշատակային մեղալների թողարկման շարունակութիւնը:

Չնայած նրան, որ ԱՄՆ-ի հայ գաղթօջախի պատմութիւնը ընդգրկում է բաւականին երկար ժամանակաշրջան, այնուամենայնիւ այստեղ ստեղծուած յիշատակային մեղալները շատ քիչ են՝ եւ անկարող ներկայացնել նրա պատմութիւնը արուեստի այս յուշարձաններով:

Միաժամանակ քննարկող մեղալների այս փոքրիկ խումբը առանձնանում է իրեն կատարման ոճով: Վերջիններս ստեղծուած լինելով Հայաստանից հեռու լիովին զրկուած են օտարամուտ տարրերից, չնայած արդի ամերիկեան արուեստի անխուսափելի ազդեցութիւնը զգացուում է:

Անկասկած վերջին տարիներին, Զ. Պտուկեանի նախաձեռնութեամբ թողարկուած մեղալները կը դառնան աւանդույթ եւ ժամանակի ընթացքում արուեստագէտները նախաւորութիւն կ'ունենան քննարկել հայ մեղալային արուեստում մի նոր ուղղութիւն, կապուած ԱՄՆ-ի հայ գաղթօջախի պատմութեան հետ:*

Երեւան

Հենրի Սարգսեան

ARMENIAN MEDALLIONS PRODUCED IN AMERICA

(Summary Translation)

The Armenian settlement of the United States of America started in the late XIXth century. However, the first Armenian lettered medallion was struck in 1944 by the Armenian benevolent Union of Arabkir.

Obverse: Laureate picture of a woman sitting in front of ծախարակ and spinning, facing left. The inscription reads in Armenian "ԱՐԱԲԿԻՐԻ ՄԻՈՌԹԻԻՄ" (Union of Arabkir), below the date 1944.

Reverse: Inscription reads in Armenian "ՍԱՐԳԻՍ ԳՕԶԱՐՃԵԱՆ. ԼԻՆ, ՄԷՍ. ԲԱՐԵՐԱՐ ԱՆԴԱՄ" (Sargis Bozarjian, Lynn, Mass. Benefactor member).

The medallion was struck in gold, 33 mm in diameter, 33.9 gm. This was the only medallion struck by the Union of Arabkir. It is being kept in the historical museum of Armenia. Unfortunately, the writer has not been able to find out information about the artist.

S. Bozarjian medallion was probably prepared in one of the jewelry shops of New York. With its overall design and technique it is not new in Armenian medallion art. Because of its singular nature and

* Հայ բառամթերքը տակաւին չունի անգլերէն obverse եւ reverse բառերու համապատասխանը. միշտ կը գործածուին Ա. կողմ կամ առաջին կողմ, Բ. կողմ կամ երկրորդ կողմ: Ինչպէս Տօթթ. Զ. Պտուկեանը փորձած է ("Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս", 1973, էջ 81) ազուցելով ա եւ ք գիրերը կողմ բառին կ'ունենանք ակողմ (obverse) եւ քեկողմ (reverse) հայերէն երկու գաղտնիկ նոր բառեր: Խմբագրութիւն

its origin it is an important monument for the Arabkir Union and Armenian American settlement history.

During 1968 four different medallions were dedicated to St. Vartan cathedral consecration of New York City.

Obverse: St. Vartan cathedral observed from south west. The inscription reads in Armenian "ՄԲ. ՎԱՐԴԱՆ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ ՀԱՅՈՑ - ՆԻՆ ԵՈՐՔ - ՆԱԽԱԿԱՏԻՔ - 1968" (St. Vartan's Armenian cathedral, New York, Consecration, 1968).

Reverse: The busts of Vartan Mamikonian and Mesrob Mashtots are pictured with their respective names underneath. Below is the picture Holy Etchmiadsin against Mt. Ararat. At the top is the Armenian letter "Է" (ԷՈՒԹԻՒՆ = Being - God) and underneath a dove. Around the medallion the inscription is from an Armenian hymn "Էջ . Միսօհնն . Ի Հօրէ . են . ԼոՅՍ . Փսոս . Ընդ . ՆՍՍ . են . ծԱԳԵՍ . Մեջ . ԼոՅՍ . Ի ՀԱՅՍՏԱՆ . ԱՇԽԱՀԻ" (The only begotten came down and light shone unto us in the land of Armenia).

The artist is John Hovhannes. The medallion is made of bronze, 65 mm in diameter, and 133.80 gm.

In addition to the above bronze 26 medallions have been issued in gold, with the same design but 40 mm in diameter. The silver copies of the medallions also have 40 mm diameter (*) and 35.20 gm weight. It is interesting to note that the same silver medallion also is struck with English text.

Obverse: ST. VARTAN'S ARMENIAN CATHEDRAL - NEW YORK - CONSECRATION - 1968

Reverse: "THE . ONLY - BEGOTTEN . CAME . DOWN ... AND . LIGHT . SHONE . UNTO . US . IN . THE . LAND . OF . ARMENIA"

This medallion also has 40 mm diameter and 34.85 gm weight. Dr. P. Z. Bedoukian has prepared the original sketch for both sides of these medallions. The reverse text, a section of a hymn, was chosen by Archbishop Tiran Nersoyan.

The medallion sculpture of St. Vartan cathedral is a very successful reproduction of Armenian architectural monument. The cathedral is pictured with a complete majesty. The artist has remained faithful to the overall details of the church and with expressive individual approach represents in miniature this beautiful edifice.

The centennial of Komitas birth was observed with a series of medallions issued in honor of this great composer throughout the world. The Armenian Diocese of America also initiated a medallion dedicated to Komitas.

Obverse: The bust of Komitas is pictured. The Armenian inscription around it reads "ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ - ՀԱՐԻՐԱՄԵԱԿ ԾՆՆԴԵԱՆ" (Komitas Vardapet - Centennial of Birth). Left and right of the picture "1869-1969". Underneath the picture is the name of the artist in Armenian "Ա. ԱԿՈՔՈՖՖ" (A. Agopoff).

Reverse: In the upper part of the field is a musical emblem made of harp, horns, and branches. Below the emblem is a small section from "Good Morning" song in musical notes. Then two verses from the same song.-

Առաւօտուն քարի լուս (Morning good light)

Աստուած պահէ ամէնուս (God save us all)

Below in the field, against Mt. Ararat is an Armenian village with churches. In front is a farmer plowing the land with his team

* Editor's silver copies are 38 mm in diameter.

of oxes. The inscription reads "KOMITAS CENTENNIAL - ARMENIAN FOLK MUSIC". In the field to the right the name of artist: "A. AGOPOFF Sc". The medallion is produced in New York from silver (34.45 gm) and bronze (29.06 gm), and also few examples in gold. They all have 38 mm diameter.

Komitas is pictured with high forehead and without a hood. His nose and beard are sculptured with delicate lines. Here the artist has presented Komitas as a small monumental masterpiece and not a piece of bronze. Komitas is represented as penetrating, far sighted and a man of vision who does not know defeat but knows how to overcome the obstacles on the road to victory. The facial carving of Komitas on Agopoff's medallion has received a new quality and manifest, endeavoring to become one of the finest examples of Armenian medallic art.

With the initiation of Dr. P. Z. Bedoukian, during 1973 medallions were struck in New York City, to observe the 75th anniversary of the Armenian Diocese.

Obverse: The Coat of Arms of The Diocese of Armenian Church of America. The Armenian inscription reads "75-րդ ՏԱՐԵԴԱՐԸ . ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՊՈՍՏՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ" (75th Anniversary of The Diocese of the Armenian Church of America).

Reverse: A cross with four arms. To the left of cross is the 1898 church of Worcester. To the right of cross is the 1968 cathedral of New York City. The inscription on the ribbon, around the cross, reads "1898 WORCESTER MASS - ST. VARTAN CATHEDRAL NEW YORK 1973". Around the medallion the inscription reads "75th ANNIVERSARY FOUNDING OF THE DIOCESE OF THE ARMENIAN CHURCH OF AMERICA". In the field to the left are the Armenian initials "S.S." of the artist (Tigran Tingilian).

The medallion is produced in gold (5 copies), silver (53.20 gm) and bronze (44.10 gm). They all have 45 mm diameter. The composition of both sides of the medallion is well filled with script and pictures in good taste. This work is the continuation of Armenian medallions struck in America. They all are created far from Armenia; but all of them have preserved the Armenian heritage extremely well inspite of the fact the American medallic art technology has left its influence on all of them.

No doubt, the initiative of Dr. P. Z. Bedoukian which has created the last three type of the medallions will become a good tradition and the future artist scholars will have the opportunity to examine and study a new direction in the Armenian medallic art tied to the history of Armenian settlements of the United States of America.

Yerevan

Henry Sarkissian
(Trnsltr: Editor)

If you have a friend who collects Armenian coins, notes, medallions ask him to:

Join and support the ARMENIAN NUMISMATIC SOCIETY
Read and encourage the ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL

Կարդացէք եւ տարածեցէք ՀԱՅ ԴԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ ԵՌԱՄՆԵԱՆ

PAPER NOTES OF ARMENIA

Outline

IV. ALEXANDROPOL (SHIRAK) BRANCH OF THE STATE BANK

City of Alexandropol public bank. The text is in Russian. The checks are dated October-December 1919. 1

1. 25 Rubles

2. 50 Rubles

City of Shirak public bank. The text is in Russian; Some Armenian included in the text. The checks are dated 1920-1921.

3. 5 Rubles

a. Wide Value Numeral (VN)

b. Narrow VN, blank (title missing)

4. 10 Rubles

a. Wide VN

b. Wide VN, in text "Де^сяТЬ"

c. Narrow VN

5. 20 Rubles

a. Wide VN

b. Narrow VN, blank (title missing)

6. 25 Rubles

a. Wide VN, in text "Два^дцат_пЯТЬ"

b. Wide VN, in text "Два^дцат_пЯТЬ"

c. Narrow VN, in text "Два^дцат_пЯТЬ"

7. 50 Rubles

a. Wide VN

b. Narrow VN

8. 100 Rubles

a. Wide VN

b. Narrow VN

City and local Administration checks. The text is in Russian. Some Armenian is included in the text. The checks are dated 25 July 1921. Variations in letters and frame exist.

9. 10000 Rubles
 - a. Standard Format
 - b. Reverse inverted

V. YEREVAN BRANCH OF THE STATE BANK.

The text is in Russian. Value numerals are large and stamped; an eagle also is over stamped. The checks are dated 1918. 1

1. 50 Kopecks (K) Government treasury notes
2. 1 Ruble (R) " " "
3. 2 R " " "
4. 10 R " " "
5. 95 K / 1 R 4% interest government notes
6. 1 R 90 K / 2 R " " " "
7. 4 R 75 K / 5 R " " " "
8. 9 R 50 K / 10 R " " " "
9. 47 R 50 K / 50 R " " " "
10. 2 R 37 K / 2 R 50 K Internal profit
11. 1 R 90 K / 2 R Coupons for farmers land
12. 2 R 13 K / 2 R 25 K " " " "
13. 2 R 37 K / 2 R 50 K " " " "
14. 1 R 25 K 5% internal interest notes, printed in 1914
15. 2 R 50 K " " " " " " "
16. 5 R " " " " " " "
17. 25 R " " " " " " "
18. 12 R 50 K " " " " " " 1915
19. 137 R 50 K " 2nd " " " " " "

1. Kardakoff, pp. 163-165

20.	2 R 75 K	5 $\frac{1}{2}$ % interest military notes, printed in 1915
21.	13 R 75 K	" " " " " "
22.	2 R 75 K	" " 2nd " " " 1916
23.	1 R 37 K	" " " " " "
24.	2 R 75 K	" " " " " "
25.	13 R 75 K	" " " " " "
26.	27 R 50 K	" " " " " "
27.	50 K	Freedom bonds, printed in 1917
28.	2 R 50 K	" " " " "
29.	12 R 50 K	" " " " "
30.	25 R	" " " " "
31.	125 R	" " " " "

Checks of state bank of Yerevan branch. Small format. With watermark. Not issued. Printed in 1918.

32. 5 Rubles

Check of state bank of Yerevan branch. Regular format. Dated 14 June 1918.

33. 10 Rubles

- a. Violet value numeral, in text "СЪ МОЕГО ТЕКУЩАГО СЧЕТА"
- b. Same as above, value numeral in light blue
- c. Check of treasury, state bank. Word "КАЗНАЧЕЙСТВО" overlined

34. 20 Rubles

35. 25 Rubles check of treasury, state bank. Word "КАЗНАЧЕЙСТВО" overlined

State bank branch. The checks are printed with maturity date of AB CT 1919.

36. 25000 Rubles

Check of Volga district Commercial bank. Missprint "ДОСТОИНСВТА" dated 28-29 May 1918.

37. 5 Rubles

38. 10 Rubles

- a. Text "Прошу ВыдаТЬ"
- b. Text "Прошу заПлатИТЬ"

Check of Azov - Don district Commercial bank. 29 May 1918

39. 10 Rubles

- a. With error "ДОНСКАГО"
- b. Reverse text inverted

Bank of Caucasus of Tiflis branch. The text is in Russian. 29 May 1918. Blank checks of own Caucasus bank are signed by KF

40. 20 Rubles

- a. Without word "КассирЪ"
- b. Same, No. handwritten
- c. With -с "КассирЪ", No. printed
- d. Same, No. handwritten
- e. The word "ТифлиCb" is on the right side

Unknown Tiflis Commercial bank

41. 5 Rubles

42. 25 Rubles

Checks of Yerevan Mutual Credit. 29 May 1918

43. 3 Rubles

Self government. The text is in Russian but includes Armenian. The text is incomplete and the checks are printed for internal circulation. Signature KF are future additions. 1920.

44. 1 Ruble, With signature

45. 3 Rubles " "

46. 5 Rubles

- a. " "
- b. " ", the last 2nd and 3rd letters are wrong in the 2nd word from the bottom.

47. 10 Rubles, With signature

48. 25 Rubles, " "

49. 50 Rubles, " "

(Article to be continued)

COIN OF ARMENIAN REPUBLIC?

Couple of decades ago at the Annual Numismatic Convention of Los Angeles Calif. among many U. S. and Foreign Coins, 5 ruble of Armenian Republic, Azerbaidjan Republic and Georgian Republic all dated 1920 were exhibited. Several years ago this writer was able to acquire a sample of 5 ruble bronze of Armenian Republic. Since then many inquiries have been made about the origin of these coins. Fifteen years ago a very short description of these coins was printed in "THE NUMISMATIST".*

Some important questions remain unanswered in relation to these coins. Who prepared them? Why were they prepared? Were they legal tender? Even the Cabinet Members and Ministers of the Armenian Republic were unable to answer question related to its origin.

5 Ruble Bronze
coin of Armenian
Republic

The coin has 30 mm diameter and its weight is 7.75 gm. It seems to be sand cast and both sides are sandwiched. Apparently they have been soldered together. Since then other samples also have been noticed completely (in one piece) sand cast.

Obverse: Armenian Legend in circular fashion ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ (Armenian Republic), Eagle holding a sword upright with the right claw. The left claw is holding the head of serpent, body cut into two pieces.

Reverse: Value (in Armenian) and date within wreath.

Whittier, California

Wartan Gewenian

ԽԱՐՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Տասնը եւ հինգ տարի առաջ մի ամերիկեան դրամագիտական ամսօրեայի մը մէջ * փոքր զեկուցում մը կար Հայաստանի, Վրաստանի, եւ Ազրպէյճանի Հանրապետութեանց 5 Լուրիկնոց դրամի մը մասին: Նման թափօու օրինակ մը, ակողմն եւ բեկողմը իրարու փակցուած, գնուած է ամերիկեան վաճառականէ մը: Այս դրամը ունի 30 մմ տրամագիծ, եւ 7.75 գմ ծանրութիւն: Հայաստանի Հանրապետութեան նախարարներ եւ Դաշինքի անդամներ չեն կրցած որեւէ զաղափար յայտնել այս դրամի ծագման մասին եւ կամ ստուգել այս դրամի վաւերականութիւնը:

Ակողմ.- Գրուած՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ: Արծիւը սուրը վեր բռնած ուղղահայեաց աջ ճանկով՝ միեւնոյն ատեն հանգչեցնելով կիս-լած օձի պոչին վրայ: Չախ ճանկը օձի գլխուն վրայ:

Բեկողմ.- Գրուած՝ 5 ԼՈՒՐԻԿ 1920: Բոլորը միատեղ ծաղկեպսակի միջեւ:

Վարդան Գեվեռեան

* "The Numismatist", June 1960, p. 715

ARMENIAN NUMISMATIC LITERATURE

MOUSHEGHIAN, Kh. A., Abbasian Dramneri Togharkume Khalifati "Arminia" Nahangum VIII-X Darerum - Աբբասյան Դրամների Թողարկումը Նախիջաբի Արմինիա նահանգում VIII-X Դարերում (Abbasid Coins Struck in "Arminia" State of Caliphate during VIII-X Centuries), "Patma-Banasirakan Handes", No. 4 (63), 1973, Yerevan, Armenia, pp. 143-156, 46 pp. tables. In Armenian, one page Russian summary.

Abbasides have struck numerous silver and copper coins in Armenia during the three century occupation period of Armenia. The numismatist evidence left behind indicates that many mints have been operational and have produced coins for circulation in Armenia state of the Caliphate. Some coins have "Arminiah", "Bitlis", "Dbil" (Dvin), etc. inscriptions in Arabic. 215 coins, struck from the mints of Armenia state are catalogued. YTN

MOUSHEGHIAN, Kh. A., Hayastanum Taradsvads Vagh Arabakan Dramner - Հայաստանում Տարածված Վաղ Արաբական Դրամներ (Early Arabic Coins Spread in Armenia), "Lraber Hasarakakan Gitutiunneri", 12 (372), 1973, Yerevan, Armenia, pp. 32-47. In Armenian, Russian summary.

Umayyad rulers of Armenia (VII-VIII centuries) have struck numerous silver and copper coins in Armenia. The numismatic evidence left behind indicates that many mints have produced coins for circulation in Armenia. Some coins have "Arminiah", "Dbil" (Dvin), "Jnzh" (Gandzak), etc. inscriptions in Arabic. Over one hundred coins are discussed. YTN

SARKISSIAN, H. V., Yerku Namak 1827 T. Yerevani Gravmane Nvirvads Medali Veraberial - Երկու նամակ 1827 թ. Երեվանի Գրավմանը նվիրված Մեդալի Վերաբերյալ (Two letters Related to the 1827 Yerevan Occupation Medallion), "Banber Hayastani Arkhivneri", No. 3, 1974, Yerevan, Armenia, pp. 75-82. Text in Armenian, letters in Russian and Armenian translation.

A brief history of Yerevan occupation by the Russian armed forces in 1827, and the description of Yerevan Occupation medallion of 1827 is presented. The complete text of two letters written by Russian Commanding General I. F. Paskevitch and Finance Minister Kankrin are printed. YTN

BEDOUKIAN, P. Z., Some Unpublished Coins of the Artaxiads of Armenia, "Near Eastern Numismatics, Iconography, Epigraphy and History", Edited by D. K. Kouymjian, American University of Beirut, 1974, Beirut, Lebanon, pp. 27-35, 1 pl.

Seventeen unpublished Artaxiad Dynasty coins, the full legends of three known coins are reported for the first time, attributed to Tigranes II the Great (5), Tigranes III (4), and Tigranes IV (8) are presented which might necessitate reassessment of the reigns of the latter two monarchs. YTN

ԿՈՉ ԱՆԴԱՄՆԵՐՈՒՆ

Մեր Յարգելի ու Թանկագին Անդամներ,

Այս գոյգ թիւով կը փակենք մեր հանդէսին Ա հատորը: Միացեալ թիւով միատեղ կ'ուղարկենք գեղեցիկ կողք մը 2եր Ա հատորին համար ինչպէս նաեւ նիւթերու ցանկ մը: Յուսով ենք որ 1976-ի ընթացքին աւելի ներկայանալի վիճակով կարողանանք ուղարկել 2եր Բ հատորի թիւ 1-ը:

Տպաքանակնիս մի միայն 100 օրինակ է. իսկ մեր անդամակցութիւնը՝ 50-էն ալ պակաս: Տպելու եղանակը՝ xerox ֆօթօքրափի միջոցը թերեւս լաւագոյնը չըլլայ: Սակայն ամենապատշաճն է ներկայիս: Եւ եթէ երկու անդամներու անձնական զոհողութիւնները չըլլային ընկերակցութիւնը պիտի ունենար մի փոքր տնտեսական եկամուտի բաց: Հակառակ այս բոլոր դժուարութեանց որոշած ենք չաւելցնել 1976-ի անդամատուրքը:

Ուրեմն պիտի ուզէինք յիշեցնել 2եզ որ բարի ըլլաք 1976-ի \$3.00 տարեկան անդամատուրքնիդ եւ կամ բաժանորդագրութիւննիդ ուղարկել եթէ կը փափաքիք որ կրկին նամակ չուղարկենք այս ուղղութեամբ: Իսկ յաւելեալ նուէրներ եւ օժանդակութիւններ միշտ կ'ընդունուին սիրով: Իսկ անոնք որ կը հետաքրքրուին եւ կը փափաքին ընկերակցութեան գրասենեակին առարկաներ ուղարկել իբրեւ նուէր պիտի դրէինք որ նախապէս ընկերակցութեան ատենադպիրին հետ կապ հաստատեն այս ուղղութեամբ:

Հանացէք տարածել մեր հանդէսը եւ նորանոր անդամներ արձանագրել ընկերակցութեան:

NOTICE TO MEMBERS

Dear Members:

With this joint edition we are concluding the first volume of "Armenian Numismatic Journal". Also we are enclosing a nice cover and an index for your volume I. We are hopeful that during 1976 we shall be able to deliver your Vol. II, No. 1 with a more presentable appearance.

Our printing volume is small, one hundred copies only; and our membership is less than fifty. Xeroxing, our printing method, at the present is the most convenient and economical. If it were not for the personal sacrifices of two members during 1975 the Society would be operating in deficit. In spite of this fact we have decided against raising the 1976 membership dues.

Therefore, we would like to remind to all of our regular members to mail in their 1976 \$3.00 membership dues, unless you like to be billed which will cost us additional expense. Of course, additional gifts or donations are always accepted with many thanks. Those of you who may be interested sending office equipment as gift to the office of the Society please contact the secretary first.

Please encourage our journal and ask your friends to join the Armenian Numismatic Society.